Class - VII **कुल पृष्ठ - 09**

Mid Term Exam Paper

(2025-26)

Subject - Sanskrit

Set - B

विद्यार्थी का नाम - —------------------------ **कक्ष संख्या - —----------------------**

कक्षा तथा वर्ग - —-------------------------- **हस्ताक्षर (निरीक्षक) - —-------------**

Time Allotted - 2 Hrs. **Max.Marks- 60**

निर्देश - * इस प्रश्न पत्र में 12 प्रश्न तथा 9 पृष्ठ हैं।
* प्रश्नों के उत्तर दिए गए रिक्तस्थान में लिखें, अलग से किसी पृष्ठ का प्रयोग नहीं करें।
* सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
* प्रश्नों के उत्तर सुंदर लिखावट में स्पष्ट रुप से लिखें।
* समयसीमा का ध्यान रखें।

1) अपठित गद्यांशम् पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत - **10**

अस्माकम् संस्कृतभाषा अतिप्राचीना भाषा अस्ति। पूरा सर्वे जना: संस्कृत-भाषयैव वार्तालापम् कुर्वन्ति स्म। चत्वार: वेदा: संस्कृतभाषायामेव सन्ति। इयम् भाषा देववाणी कथ्यते।संगणककृते अपि इयम् भाषा सर्वाधिका उपयुक्ता भवति यतो हि इयम् भाषा वैज्ञानिक-नियमै: सूत्रबद्धा।इयम् भाषा भारतस्य अनेकानाम् भाषाणाम् जननी अस्ति।अस्या: साहित्यम् भारतस्य गौरवम् उद्घोषयति। अतएव कथ्यते - 'भारतस्य प्रतिष्ठे द्वे संस्कृतम् चैव संस्कृति:।'

(i) एकपदेन उत्तरत 1X2 =2

(क) का अतिप्राचीना भाषा अस्ति ? ---

(ख) चत्वार: वेदा: कस्या: भाषायाम् सन्ति ? ---

ii) पूर्णवाक्येन उत्तरत 2X2 = 4

(क) संस्कृतभाषाया: विषये किम् कथ्यते ?

(ख) संगणक-कृते संस्कृतभाषा किमर्थम् उपयुक्ता भवति ?

(iii) निर्देशानुसारेण लिखत - 1 X 4 = 4

(क) 'भाषायाम्' - इति पदे किम् विभक्तिः वचनम् च ? ---

(ख) 'कुर्वन्ति' - इति पदे किम् लकारम् , पुरुषम् च ? ---

(ग) ' जननी ' इति पदस्य एकम् पर्यायपदम् लिखत। ---

(घ) ' चत्वारः वेदाः' अस्मिन् पदे किम् अस्ति विशेषणपदम् ? ---

2) चित्रम् दृष्ट्वा मंजूषायाम् प्रदत्तशब्दैः पंचवाक्यानि (05) रचयत - **1x 5= 5**

मंजूषा - समुद्रतटस्य, तटे , समुद्रे, बालुकागृहम् , कंदुकेन , पुस्तकम् , जनाः , प्रसन्नाः , शोभनम् ।

1) ——---

2) ——--

3) ——--

4) ——--

5) ——--

3) निर्देशानुसारेन शब्दरूपम् चित्वा लिखत - **1x4= 4**

i) बालक - चतुर्थी विभक्ति: एकवचन - ——----------------------------------

क) बालकेन ख) बालकाय ग) बालकात्

ii) लता - षष्ठी विभक्ति: बहुवचन - ——----------------------------------

क) लतानाम् ख) लतासु ग) लताभ्य:

iii) किम् स्त्रीलिंग - सप्तमी विभक्ति: द्विवचन - ——----------------------------------

क) काभ्य: ख) कयो: ग) काभि:

iv) किम् पुल्लिंग - पंचमी विभक्ति: एकवचन - ——----------------------------------

क) कस्मात् ख) कस्य ग) केषाम्

4) निर्देशानुसारेण लकारपरिवर्तनम् कृत्वा लिखत - **1x4 = 4**

i) ते पुस्तकालये पाठ-वाचनम् <u>करिष्यामः</u>। (लट् लकारे)

----

ii) त्वम् प्रार्थना-सभायाम् समाचार-पत्रम् <u>पठिष्यसि</u> । (लोट् लकारे)

----

iii) वयम् संस्कृत-कथाम् <u>अपठाम</u>। (लृट् लकारे)

----

iv) नागार्जुनः प्रातः सार्धअष्टवादने प्रयोगशालाम् <u>गच्छति</u> । (लङ्. लकारे)

----

5) अधोलिखितम् संवादम् मंजूषायाम् प्रदत्तशब्दैः पूरयन्तु - **1 X 4 = 4**

द्वादशानाम्	शुभम्	योगासनम्	शिक्षितुम्

छात्राः - नमो नमः आचार्ये !

आचार्या - -------------------------------- भवतु। उपविशन्तु सर्वे।

छात्राः - आचार्ये ! किम् अद्य भवान् अस्मान् -------------------------------- शिक्षयति ?

आचार्या - निश्चयेन, वदन्तु किम् आसनम् -------------------------------- इच्छन्ति ?

छात्राः - आचार्ये ! अद्य सूर्यनमस्कारम् शिक्षयतु।

आचार्या - समीचीनम्। सूर्यनमस्कारः -------------------------------- आसनानाम् समाहारः।

6) अधोलिखितवाक्येषु रेखांकित-अशुद्धपदम् शुद्धम् कृत्वा वाक्यानि पुन: लिखत - **1x4 = 4**

क) ते कुत्र गच्छति ?

ख) वयम् रक्षन्ति ।

ग) त्वम् गीतम् गायामि।

घ) वृक्षे तिस्र: पत्राणि सन्ति।।

----

7) मंजूषात: अव्ययपदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत - **1x4 = 4**

मंजूषा -	उपरि	पुन:-पुन:	कथम्	शनैः-शनैः	अद्य

i) शृगाल: --- श्रान्त: खिन्न: च जायते ।

ii) गहने वने लतासु --- द्राक्षाफलम् आसीत् ।

iii) शृगाल: -- उत्पतति ।

iv) तव स्वास्थ्यम् —-- अस्ति?

8) उचित संख्यापदेन रिक्तस्थानानि पूरयत - **1x3 = 3**

i) अद्य मम कक्षायाम् -------------------------------- (4) बालिका: अनुपस्थिता: सन्ति ।

ii) मम विद्यालयस्य अग्रभागे --------------------------------- (22) वृक्षाणि सन्ति।

iii) पुस्तकालये -------------------------------------- (18) संस्कृतपुस्तकानि सन्ति ।

9) प्रत्ययम् योजयित्वा उचितरूपम् लिखत - **1X3 = 3**

i) हस् धातु + क्तवतु प्रत्यय(पुल्लिंग) = --

ii) गम् धातु + क्तवतु प्रत्यय (स्त्रीलिंग) = ---

iii) दा धातु + क्त्वा प्रत्यय = ---

10 (क) अधोलिखितम् गद्यांशम् पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तरम् लिखत - **1x5 = 5**

नागार्जुन: प्रसिद्ध: रसायनशास्त्रज्ञ: चिकित्सक: च आसीत्। स: अहोरात्रम् प्रयोगशालायाम् कार्यम् करोति स्म।एकदा स: महाराजम् निवेदितवान् - "महाराज ! मम चिकित्साकार्याय एक: सहायक: आवश्यक:" इति। राजा एतद् अंगीकृतवान् उक्तवान् च - 'अस्तु, अहम् व्यवस्थाम् करोमि।' श्व: केचन योग्या: युवका: आगमिष्यन्ति। भवान् परीक्षाम् कृत्वा कमपि योग्यम् स्वीकरोतु।' इति।

(क) क: प्रसिद्ध: चिकित्सक: आसीत् ?

(ख) अहोरात्रम् नागार्जुनम् कुत्र कार्यम् करोति स्म ?

(ग) कस्मै एक: सहायक: आवश्यक: ?

(घ) 'युवकेषु' इति पदे किम् विभक्ति: वचनम् च ?

(ड.) 'आगमिष्यन्ति' इति पदे किम् लकार: ?

----

10) **(ख) अधोलिखितम् पद्यांशम् पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तरम् लिखत -** **1x5 = 5**

प्रियवाक्यप्रदानेन सर्वे तुष्यन्ति जन्तव:।

तस्मात् प्रियम् हि वक्तव्यम् वचने का दरिद्रता।।

अष्टादशपुराणेषु व्यासस्य वचनद्वयम् ।

परोपकार: पुण्याय पापाय परपीडनम्।।

(क) सर्वे जन्तव: केन तुष्यन्ति ?

(ख) कीदृशम् हि वक्तव्यम् ?

(ग) कति पुराणानाम् उल्लेख: अत्र अस्ति ?

(घ) व्यासस्य वचनद्वयम् किम् ?

(ड.) 'पुण्याय' अत्र किम् अस्ति विभक्ति: वचनम् च ?

----

11) रेखान्कितं पदमाधृत्य **प्रश्ननिर्माणम्** कुरुत- **1x5= 5**

i) **<u>वीरा:</u>** भारतमातु: सर्वदा सेवाम् कृतवन्त:।

—---

ii) आलस्यम् **<u>मनुष्याणाम्</u>** शरीरस्थो महान् रिपु:।

—---

iii) सूर्यनमस्कार: **<u>द्वादशानाम्</u>** आसनानाम् समाहार: अस्ति।

—---

iv) शृगाल: **<u>वनम्</u>** गच्छति।

—---

v) स: अहोरात्रम् **<u>प्रयोगशालायाम्</u>** कार्यम् करोति स्म।

—---

12) (क) मंजूषात् पर्यायपदानि चित्वा लिखत - **½ X 4 = 2**

कांति:	सूर्य:	भाले	आदर:

ललाटे —-----------------------------

आभा	—----------------------------
सम्मानम्	—----------------------------
मित्र:	—----------------------------

12) (ख) मंजूषात् विपर्ययपदानि चित्वा लिखत - **½ X 4 = 2**

लघु:	नगरम्	पुण्यम्	अपवित्र:

पापम् —---------------------------

ग्रामम् —---------------------------

पवित्र: —---------------------------

विशाल: —----------------------------